

Działania rosyjskich sił zbrojnych w czasie pandemii COVID-19

Anna Maria Dyner

Mimo że w czasie epidemii COVID-19 rosyjskie siły zbrojne zostały zaangażowane do walki z jej skutkami, nie zaprzestały intensywnej ćwiczeń. Prowadziły też działania w Syrii, Armenii i Tadżykistanie. Pokazuje to, że armia jest ważnym narzędziem rosyjskiej polityki zarówno wewnętrznej, jak i zagranicznej. Znaczący potencjał mobilizacyjny sił zbrojnych Rosji będzie istotnym wyzwaniem dla państw NATO.

W Rosji siły zbrojne (SZ), obok policji i Gwardii Narodowej, są formacją, która może być skierowana do zabezpieczenia porządku wewnętrznego. Co istotne, spośród wszystkich instytucji państwowych to armii Rosjanie ufają najbardziej (63% respondentów wg sondażu Centrum Lewady z października 2019 r.). W odróżnieniu od Ministerstwa ds. Sytuacji Nadzwyczajnych, którego działania skupiają się na ratownictwie i ochronie pożarowej, SZ mają środki i sięgające czasów ZSRR procedury do przeciwdziałania rozprzestrzeniania się epidemii.

Działania w Rosji. W dniach 25–28 marca br., z rozkazu Władimira Putina, w stan gotowości bojowej (*snap exercises*) postawiono jednostki wojskowe na terenie całego kraju, ze szczególnym uwzględnieniem wojsk obrony radiacyjnej, biologicznej i chemicznej (ABC), kolejowych i inżynieryjnych oraz Rosyjskich Wojsk Przeznaczenia Strategicznego. Sprawdzono m.in. stan pozostającego w rezerwie sprzętu do odkażania oraz możliwości budowy szpitali polowych i laboratoriów, a w stałej gotowości pozostawiono 172 jednostki przeznaczone do likwidacji skażeń oraz 32 szpitale wojskowe. Sformowano też 49 mobilnych grup sanitarno-epidemiologicznych. Armia została zaangażowana do budowy 16 szpitali zakaźnych, natomiast firmy zbrojeniowe – do produkcji materiałów medycznych takich jak środki ochrony osobistej czy respiratory.

W marcu i kwietniu, mimo rozwijającej się epidemii i zaangażowania części SZ w walkę z jej skutkami, nie odwołano ćwiczeń wojskowych. Odbywały się one głównie na zachodzie kraju, wbrew marcowym zapowiedziom wiceministra obrony Aleksandra Fomina o ich wstrzymaniu u granic z NATO. W obwodzie kaliningradzkim ćwiczyły m.in. wojska raketowe i artyleryjskie oraz lotnictwo, a w innych częściach Zachodniego Okręgu Wojskowego trenowano obronę powietrzną i walkę radioelektroniczną. W Południowym OW najwięcej działań zostało przeprowadzonych na anektowanym Krymie (głównie obrona brzegowa) oraz na Kaukazie. Aktywności te były związane m.in. z przygotowaniem do największych tegorocznych manewrów – „Kaukaz 2020” zaplanowanych na wrzesień. We Wschodnim OW, oprócz Floty Oceanu Spokojnego, ćwiczyły bombowce strategiczne dalekiego zasięgu, natomiast w Arktyce działania prowadziły wojska zmechanizowane i obrony powietrznej. Rosyjskie samoloty były również przechwytywane przez myśliwce NATO, m.in. u wybrzeży Alaski i na Morzu Bałtyckim. Rosja przeprowadziła też test naziemnych [raket antysatelitarnych](#).

Kontynuowano dozbrajanie obwodu kaliningradzkiego – do 244. brygady artyleryjskiej trafiły systemy wieloprowadnicowych wyrzutni raketowych Smiercz, wzmacniając system obrony eksklawy. Oficjalnie działanie to zostało przedstawione jako odpowiedź na wzmocnienia wschodniej flanki NATO i prowadzone tam manewry wojskowe jak m.in. [„Defender Europe 2020”](#).

Już w czasie trwania pandemii Ministerstwo Obrony poinformowało, że w Południowym OW zostaną utworzone dwie nowe dywizje. Pierwsza z nich zostanie sformowana na bazie 19. brygady zmechanizowanej ze sztabem we Władykaukazie (Osetia Północna), a druga na bazie 136. brygady zmechanizowanej ze sztabem w Bujnaksku (Dagestan). Wzmocni to rosyjską zdolność do prowadzenia operacji wojskowych na Kaukazie. Jest też kolejnym krokiem wskazującym na wycofywanie się dowództwa SZ FR z części reform zainaugurowanych w 2009 r. (odejście w wojskach lądowych od systemu dywizyjnego na rzecz brygadowego).

Rosyjskie władze zdecydowały też o utrzymaniu wydatków zbrojeniowych, a premier Michaił Miszustin polecił przyspieszyć, zaplanowane w ramach państwowego planu modernizacji SZ, zakupy sprzętu lotniczego i samochodowego o trzy lata (z 2027 na 2024 r.). Zamówienia te mają pomóc rosyjskiemu przemysłowi zbrojeniowemu przetrwać czasy kryzysu.

Działania międzynarodowe. W czasie pandemii rosyjskie SZ prowadziły też działania za granicą. Część z nich miała charakter pomocy innym państwom w walce z pandemią COVID-19, część natomiast była regularnymi ćwiczeniami i działaniami zbrojnymi.

Do Włoch zostało wysłanych osiem brygad medycznych, w skład których weszli zarówno wojskowi lekarze, jak i wojska obrony ABC oraz sprzęt do odkażania. Medycy zostali skierowani do pracy w szpitalu polowym pod Bergamo. Operacją dowodził zastępca dowódcy rosyjskich wojsk obrony ABC. Jednak włoska prasa informowała, że znaczna część rosyjskich wojskowych to oficerowie wywiadu, którzy koncentrowali się na pozyskiwaniu informacji wrażliwych dotyczących m.in. sił zbrojnych stacjonujących na terenie Włoch. Mimo to wsparcie udzielone Włochom miało pokazać, że Rosja jest wiarygodnym partnerem, bardziej pomocnym niż Unia Europejska czy NATO. Wysłanie żołnierzy do państwa należącego do NATO miało też być dowodem, że rosyjska armia nie stanowi dla nikogo zagrożenia i jest instytucją, z którą można współpracować. Docelowo będzie to również wykorzystane jako argument na rzecz zniesienia sankcji nałożonych na Rosję w związku z jej agresją na Ukrainę.

Z kolei do Serbii, na prośbę jej władz, oddelegowano 87 wojskowych. Część z nich była lekarzami, którzy zostali skierowani do pracy głównie w Belgradzie i Valjevie, a część żołnierzami wojsk obrony ABC. Wysłano tam też sprzęt przeznaczony m.in. do odkażania budynków. Serbia nie tylko pozostaje tradycyjnym sojusznikiem Rosji na Bałkanach, ale też jest zainteresowana uczestnictwem w rosyjskich projektach energetycznych.

Natomiast do USA Rosja wysłała dwa samoloty wojskowe An-124 Rusłan ze sprzętem medycznym. Choć Departament Stanu wydał oświadczenie, że materiały te zostały w Rosji zakupione przez USA, rosyjska propaganda podkreślała, że była to pomoc humanitarna, w znaczącej części sfinansowana przez podmioty rosyjskie. W swoim przekazie rosyjskie media udowodniały też, że nawet największe mocarstwo korzysta z pomocy Rosji.

Rosyjskie SZ przeprowadziły też działania szkoleniowe w swojej 102. bazie na terytorium Armenii i zorganizowały ćwiczenia artyleryjskie z armeńskimi jednostkami. Były też aktywne w swojej 201. bazie zlokalizowanej na terenie Tadżykistanu oraz w górach Pamiru, gdzie trenowały walkę z grupami dywersyjnymi.

Rosja wzmocniła również swoje jednostki artyleryjskie znajdujące się w Abchazji (7. baza wojskowa, gdzie stacjonuje 131. brygada zmechanizowana). Oficjalnie było to odpowiedzią na poszerzenie współpracy Gruzji i NATO. Intensywnie ćwiczenia prowadziły też rosyjskie SZ, w tym zwłaszcza jednostki obrony ABC, stacjonujące w Naddniestrzu.

Ponadto siły powietrzno-kosmiczne Rosji, wraz z syryjską armią rządową, prowadziły regularne działania zbrojne w prowincjach Idlib i Aleppo. Wraz z wojskami tureckimi rosyjskie jednostki patrolowały również uzgodniony [5 marca w Moskwie korytarz bezpieczeństwa](#) wzdłuż trasy M4.

Wnioski i perspektywy. Skutki pandemii COVID-19 Rosja będzie chciała wykorzystać do zaproponowania państwom zachodnim resetu, zniesienia sankcji i rozpoczęcia współpracy politycznej. Jednak regularne aktywności rosyjskich SZ, w tym wzmacnianie komponentów wojskowych u granic z państwami NATO, Ukrainą i Gruzją, pokazują, że pandemia nie zmieniła oceny zagrożeń przez Rosję. Za największe zagrożenia nadal uznaje ona działania NATO i państw, które z nim współpracują. Tym samym tylko w przypadku gwałtownego wzrostu liczby zachorowań wśród żołnierzy można oczekiwać częściowego zmniejszenia liczby ćwiczeń na zachodzie Rosji czy aktywności jej armii poza granicami kraju. Nie należy się natomiast spodziewać znaczącego spadku wydatków na SZ.

Niewykluczone, że w związku z pandemią Rosja zaproponuje Stanom Zjednoczonym automatyczne przedłużenie o kolejne pięć lat obowiązywania [układu Nowy Start o redukcji i ograniczeniu zbrojeń strategicznych](#), wskazując, że umożliwi to przeprowadzenie negocjacji już po ustaniu zagrożenia wywołanego COVID-19.

Niezależnie od epidemii SZ będą zgodnie z planem przygotowywać się do największego tegorocznego sprawdzianu ich gotowości bojowej – manewrów „Kaukaz”. Nadal będą też trwały przygotowania do Parady Zwycięstwa, choć została ona przesunięta na inny termin. Tegoroczne obchody zakończenia II wojny światowej są bowiem kluczowym elementem [rosyjskiej polityki historycznej](#).